

Emlékezés Gesztey Mihályra

Ma lenne 70 éves az 1909. augusztus 30-án Óbecsén született Gesztey Mihály, akit sorsa gyermekkorában vetett Szegedre. Túlnyomórészt itt élte le az alig fél évszázadot meghaladó életét, hiszen 1960-ban Szegeden halt meg. Ez a fél évszázad volt a társadalom, mint az ő életében eseményekben rendkívül gazdag volt. A Gesztey-család korán apa nélkül maradt. Az óbecsei munkás özvegye az első háború utolsó évében három gyermekével — 2 leány, 1 fiú — Szőregen telepedett le és várából tartotta fenn a családot, Gesztey Mihály az elemi iskola elvégzése után asztalosnanc lett. Mint mozgékony fiatal ember társaságát a környék szervezett munkái között találta meg a telepen. Ifjú asztalossegédként a fővárosba ment, rövidesen bevitték a Famunkások Szakszervezetébe. Szabad idejének jelentékeny részét itt töltötte és a munkásmozgalmal kapcsolatba kerülve — 1929-ben itt lett tagja az illegálisan tevékenykedő kommunista pártnak. Ma már nem deríthető ki és ő maga sohasem említette, miért is tért vissza Szegedre. De amint az életpályájából kitűnik, szinte bizonyos, hogy a párt határozatából, Gesztey a Szalavónia Bútorgyárban dolgozott a Csillagbörtön politikai elítélésével. Itteni munkája 1930-tól a szegedi munkásmozgalmat érdekes fejezete. Gesztey a pártközpont és a Csillagbörtönben politikai cselekményük miatt büntetésüket töltő kommunisták között összekötő lett. Sajtóanyagokat és leveleket juttatott be és leveleket vett át. Pénzküldeményeket kezel, amelyeket a Vörös Segély alapjaiból küldtek le Szegedre. A veszélyes és kockázattal járó tevékenység mellett szervező munkát is végzett Szegeden, Szőregen, amelyet különben is jól ismert, Sándorfalván és Kiskundorozsmán. Elsősorban az ifjúság közötti agitációs feladatokat látott el.

A szegedi főügyesség vádlóindítványa alapján a szegedi törvényszék 1933. június 6-án megtartott főtárgyalásán foglalkozott Gesztey Mihály és társainak — amint a Tanácsköztársaság leverése után megalkotott ellenforradalmi törvény meghatározta — az állami és a társadalmi rend felborítására irányuló büntetéseiről. A főtárgyaláson felhozták, hogy Gesztey Mihály 1931 nyarán a Tisza-parti Sárján a szegedi kommunisták egyik „kulcsembere”, Gera Sándorral találkozott. Felgöngyöltették Gesztey sejtjét, amelyhez akkor Krámer Gyula, Tápay József és Tóth János tartoztak. Vörös Segély-bélyegeket is terjesztettek és agitációt folytattak. A 21–22 éves fiatal munkásokra súlyos ítéleteket hoztak. Geszteyre a legmagasabb szabotázst kiírták közül, mint fővádlottra, két és fél évi börtönt és a szokásos mellékbüntetéseket. Felleb-

beztek a Kúriához, ahol egy évvel leszállították a törvényszék ítéletét. Gesztey életében mindez tanulságos epizód volt.

A büntetés letöltése után mozgalmi munkáját továbbra is Szegeden folytatta — természetesen rendőri megfigyelés alatt állott. Munkát a Lippay-féle fűrésztelepen kapott, amelyre úgy emlékezett vissza, hogy igen nehéz és kimerítő volt. 1935-ban katonai szolgálatra vonult be, ahova mint szőregi lakost a csendőrök állították elő. Az egy év letelte után visszament a fűrésztelepre, majd onnan sikerült szakmunkához jutnia a Klauzál téri Kertész-féle bútór- és asztalosüzemben. A politikai munkát változatlanul folytatta, nagyobb körülményekkel. Mozgalmi életének egyik sikere volt, hogy Szegeden ő szervezte meg a Természetbarátok körét.

1938-ban megnősült, Hunyi Hermint vette nőül a szőregi környezetből. Szinte minden naposakká váltak a szőregi úton a szűkebb és tágabb környezetében a megbeszélések, az értesülések kicserélése a hazai és a világpolitikáról. Gesztey és jó néhány társa nem tett eleget a katonai behívóparancsnak, bujkáltak, rejtőzködtek, várták a szovjet csapatokat.

Gesztey a Szeged felszabadulása utáni napon, 1944. október 12-én a szervezőbizottság szolgálatába lépett, mint politikai nyomozó. Hivatali szolgálata mellett élete végéig felelős pártmunkát és pártbiztonsági feladatokat látott el a szegedi rendőrség, illetve az államvédelmi hatóság pártbiztonsági feladatainak ellátásában. 1944–1950 között mint szervező, 1947-től három évig a szervezet elnöke, 1954-től a pártbizottság titkára, 1956-ig a pártbizottság tagjaként tevékenykedett. Az ellenforradalom leverése után a karhatalmi szolgálat tagja lett. Szorgalmasan tanult, 1957-ben leérettségizett. 1957 nyarán a Csongrád megyei rendőrfőkapitányság szolgálatába lépett, ahol osztályvezetői beosztást töltött be. Felelősei kiemelték Gesztey mély emberségét, emberszeretetét, pártfűszegét, a hivatali szolgálat ideje alatt beosztottjaival való lelkiismeretes törődését. Hivatali pártmunkáján kívül is tevékenykedett: 1958-tól az MSZMP szegedi városi bizottsága revíziós bizottságának az elnöki feladatait töltötte be.

Pályája folyamán számos kitüntetést kapott: 1950-ben a Közbiztonsági Erem bronz fokozatát, 1955-ben a Kiváló Szolgálatért Érdemérmét, 1957-ben a Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékérmét. Gesztey Mihály 1960. december 26-án halt meg. Megviselt szíve vitte a sírba. Ma 70 éves lenne. Igaz emberségét, a párt ügyéért és a dolgozó népet való áldozatkészségét őrzik elvtársai, munkatársai és igen sokan, akik őt ismerték.

Oltvai Ferenc

Művelődünk, de hogyan

Van a pártnak egy határozata a közművelődés fejlesztésének feladatairól, amely 1974 márciusában született. Ez a dokumentum, miután regisztrálta az addig elért eredményeket, a többi között hangsúlyozza, hogy a művelődési és iskolázottsági színvonal az igen jelentős fejlődés ellenére elmarad a szocialista építőmunka követelményeitől és lehetőségeitől. Ezért arra van szükség, hogy az iskolán kívüli szervezett művelődés minél szélesebb körűvé és hatékonyabbá váljék, és segítse a növekvő szabad idő minél hasznosabb, tartalmasabb eltöltését. A határozat kiemeli, hogy a közművelődésnek hozzá kell járulnia a közéleti tevékenység fokozásához, segítene kell a szocialista demokrácia további kiszélesítéséhez szükséges feltételek megteremtését.

Több mint öt esztendő múltán kétszázötven megállapítható, hogy szinte szemléletváltozás történt Szegeden, és szépen gyümölcsöző a határozat nyomán felélénkült közművelődési tevékenység. Tartalmasabbá vált a politikai, tudományos és művészeti ismeretek terjesztése, amit — egy jelentés szerint — „elősegített a tanács, szakszervezeti és üzemi művelődési intézmények mérsékeltén javuló személyi és tárgyi ellátottsága”. A gondok azonban alig csökkentek. Az iskolázottság növekedése ellenére a fizikai dolgozók között még mindig igen magas a nyolc általános osztályt nem végzetek száma. Illetékes szervek állandóan napirenden tartották és sürgették az új városrészek művelődési intézményeinek építését, mivel azonban a tervezett lakásmennyiség átadására kellett fordítani ügyszólván minden erő, az elgondolások csak részben valósulhattak meg. Sajnos, a növekvő életszínvonal és szabad idő nem növelte a kulturális, illetve a tartalmas szórakozási igényeket sem.

Szegeden, a határozat végrehajtása közben nagy gondot fordítottak a munkásság művelődésére. Az anyagi támogatás túl erősödött az üzemek és a művelődési intézmények kapcsolata, szélesedett együttműködésük a szocialista brigádokkal. A munkások általános és politikai műveltségéhez a közművelődési szervek jelentősen hozzájárultak, bár korántsem egyforma intenzitással. A Juhász Gyula Művelődési Központ igen biztató eredményt ért el például a Munka és műveltség elnevezésű vetélkedősorozattal: ebben az idén 899 brigád 13 ezer tagja vett részt. A könyvtárak jó munkájának eredményeként tavaly 24,9 százalékkal volt a munkásolvassók aránya. A politikai és ál-

talános ismeretek terjesztésében, valamint a szakmai továbbképzésben tevékenyen részt vett a TIT szegedi szervezete, amennyiben 1978-ban több mint 60 ezer munkás számára tartott 1336 előadást. A mozi és a színház üzemi közönség-szervezéssel gyarapította a munkásnézők számát.

Igen élénk az ifjúság kulturális érdeklődése, jóllehet az egyes ifjúsági rétegek közötti különbségek jelentősek. A közművelődési intézmények nyilván ennek megfelelően tervezik szolgáltatásaikat, programjaikat, s a műkedvelő együttesek zöme, a szakköri tagok többsége ebből a korosztályból kerül ki. Új művelődési formának számítanak az ifjúsági klubok, ezeknek lehetőségeit azonban tudatosabban, célszerűbben kellene a művelődési érdekek kihasználására. Megfelelő körülmények között foghatott munkához az ifjúsági könyvtár, növelte fiatal bérlinek számát a színház, gyarapodott a mozi- és múzeumlátogatók lánok és fiúk száma. Idén márciusban adták át a KISZ ifjúsági házát, amely az egész város ifjúsági központjaként is működik, s ezzel új lehetőségek nyílnak a szegedi fiatalok művelődési igényeinek korszerűbb, differenciáltabb kielégítésére.

A szegedi értelmiség mind nagyobb számban kapcsolódik be a műveltség terjesztésébe, jóllehet még mindig van jócskán szabad szellemi kapacitás. A szellemi alkotóműhelyek, szervezetek, intézmények feladata, hogy a rejtett tartalékokat feltárja, s a közművelődés szolgálatába állítsa, bár ezek már eddig is sok ötlettel eredményesen törekedtek a párthatalom megvalósítására. Az otthoni, családi művelődési fejlődésére jellemző, hogy Szegeden tavaly 43,3 ezer televízió, 375 ezer rádió és 60,3 ezer napilap-előfizető volt. A Művelt Nép könyvesboltjaiban 82,5 millió forintért vásárolt könyvet a lakosság, a Kossuth Kiadó könyvei pedig 1,7 millió forint értékben keltak el.

Ami nyugtalanító, s ami nem szabad belenyugodnunk: a folyamatos erőfeszítések ellenére a közművelődés anyagi és személyi feltételei ma is elmaradnak a szükséglettől. Az intézmények épületeinek jelentős része a felújítás ellenére is gyenge állapotban van; besorolásuk korszerűtlen, nem felel meg a klubszervi és nyitott foglalkozásoknak; a területi igények kielégítésére alkalmatlan. Ha a személyi feltételeket nézzük, Szeged a hasonló nagyságú városok sorában az utolsók között foglal helyet. Bár az utóbbi időben sokat javult a hely-

zet, ez csak arra volt elegendő, hogy az alapvető feladatok ellátásában ne legyen fennakadás.

Hogyan tovább? A továbblépéshez — akárhogy csűrjük-csavarjuk — további tervszerű anyagi ráfordítás, szakemberképzés és ellátás szükséges. A pártszervezetek jelentős részt vállaltak a közművelődés helyi feladatainak megoldásában, de továbbra is arra van szükség, hogy a művelődéspolitikát tekintés a pártpolitika szerves részének. Fő célunk változatlanul, hogy tartalmasabbá tegyük elsősorban a munkásművelődést, segítsük, fejlesszük a felnőttoktatást, s ebbe lehetőleg a bejáró, munkásszállásokon lakó dolgozókat is vonjuk be. A közművelődési intézményekben fokozzuk a világnézeti, politikai nevelés hatását. A párt és a tömegszervezetek már a városi párttervezetlekre készülő részeként elemezzék, hogy mit tettek eddig a közművelődésért, és határozzák meg a további tennivalókat.

Művésztelepek bizonyítványai (2.)

Csongrád: alkotó közösségben

Csongrádon, egy kőhajlításnyira a Tiszától, az egykori Czeilik-villában évek óta fiatal művészek adják egymásnak a kilincset. A csongrádi tájba beleszerelmesedett fiatal művésznemzedék — vannak vagy húszan — itt találta idejét a természet közeget, elmélyülésre alkalmas műhelyt, csendet az alkotáshoz, új inspirációt a város ipari üzemétől. S bemutatkozási lehetőséget — hiszen évek óta a csongrádi napok egyik legvárososabb rendezvénye a művésztelep kollektív tárlata. A művelődési központ kiállítótermében — melyet lassan kinő ez a nagyon tehetséges csoport — az idén 17-en mutatkoztak be, többségükben festők. Mert úgy tűnik, a csongrádi művésztelep karakterét meghatározza a táblakép műfaja, a főiskoláról egyszerre kiserlegelt, hasonló módon gondolkodó, a művészet lényegéről egymással műveikben is polemizáló fiatalok önként vállalt közössége.

Mindezek ellenére a kiállítás nem egyhangú. Nemcsak azért, mert a táblaképek mellett kiállítottak néhány grafikai lapot, szobrot és érmet is, hanem azért, mert ezek az ifjú művészek önálló hangjukat keresve nem elégszenek meg valószínűleg felszíni jelenségek ábrázolásával — legfőbb erényük éppen az, hogy benyújtott világunk mély rétegeibe szeretnének látni akár alföldi tájalemekből építkeznek, akár embereket vagy emberi viszonylatokat próbálnak tetten érni. A realizmus ösztönetéből, gazdagabb tartalmait kutatják. Vannak közöttük olyanok, akiknek névjegyén felismerhető a képző, mások most keresik az egyéniségüknek, szerkesztésüknek leginkább megfelelő kifejezőmódokat.

Egyik legkiforrottabb Nagy Gábor, aki önálló kiállítása után is izgalmasan dolgozik. A csongrádi művésztelepnek és figuráinak elemeiből nagyon mai kérdéseinket és problémáinkat tudja megfogalmazni még ilyen „úti-rajznak” jegyzett lapokon is. Aranyai Sándor az, aki Csongrádon élve legjobban ismeri ezt a tájat. Bemutatott három képe tájélmény,

Az idén október 5. és 31-e között rendezik meg az immár hagyományos műszaki könyvnapokat. Az akcióra üzletekbe kerülő újdonságokról, a műszaki könyvnapok rendezvényeiről szerdán, a Vörösmarty téri zeneművészek klubjában tájékoztatták az újságírókat.

Az alkalomra 54 kiadvány jelenik meg több mint 600 ezer példányban. A legtöbb újdonság az alkalommal is a Műszaki Könyvkiadó kínálja. A könyvnapokra több rég várt kézikönyvet adnak közre, így például a mezőgazdasági épületgépészeti kézikönyvet, a csomagolótechnikai kézikönyvet. A zsebkönyvek-sorozatban jelenik meg az épületgépész művezetők zsebkönyve, s a fotolabor zsebkönyv. A híradástechnika iránt érdeklődők örömmel fogadják a fekete-fehér tv-készülékek szervizkönyvét és a sztereórádiók szervizkönyvét. A híradástechnika kiadványai közül az Akadémiai, a Gondolat és a Statisztikai Kiadó, valamint a Közgazdasági és Jogi Kiadó és a Mezőgazdasági Könyvkiadó jelentkezik újdonságokkal.

különböző feldolgozása, melyek közül a Táj lendületes nagy folttal, a Gátoldal a zöldek finom árnyalataival fogja meg a nézőt. Babos László több oldaláról bemutatkozik: az Evszakok ártírt tájélmény, az Angyali üdvözlét gyűrött alakjai sejtelen szürreális asszociációkat ébresztenek, a Lakodalom groteszk figurái, rusztikus faktúrája egyszerre éles kritika és gunyoros szatíra. A legszörnyűbb és legstílusosabb képpel Kiss Zoltán László (még kézzel írt is mint egy mives pecsét) jelentkezik. Komédiásának vörös-monokroniája is erősíti az alak időtlenségét, magabiztos nyugalomát. Jánosvári Ágnes Lépcsőházban című műven a kiszolgáltatott nőalak mintha egy feneketlen oduban rettegne; Álom a repülésről című festmény pedig ezeknek a „szuterénlakóknak” sovány álomvilágát jeleníti meg. Vécsey Csaba Disputa és Röptetés című munkáiban emberi viszonylatokat, gyarlóságokat, kínzókat mutat föl biztos festőiességgel. Fábán Pál, Szikora Tamás, Klímó Károly és Záborszky Gábor képei jó példák arra, milyen lépcsőfokokon lehet eljutni a figurális és konkrét ábrázolástól az ábrás magasabb szférába. Egy indulat, egy gesztus, egy motívum érett festőiességgel megjelentetve teljes értékű vizuális élményt jelent.

A grafikusok közül Aknay János geometrikus tollrajzaiban a rend, az egyszerű és az arányok viszonyait kutatja; Bukta Imre apró vonalakból „szőtt” tollrajzai mintha légifelvételek lennének; Buhály József ezúttal romantikus ihletű rézkarcokat mutat be. Andor András pedig Kurtág György előtti tisztelgésnek szentelt plakátját.

Mihály Gábor Tatabánya főterére tervezett Bányász-emlékművének kispasztikai változatát hozta el — nem túl szerencsés választásként. Máté István fáblól faragott Tanulmányfele finom lírával átitott, szép munka. Lapis András a múzeumi hónapra készített alkalmi érmet ismét bizonyított nagyfokú alkalmazkodókészséget, stílusbiztonságot, öltetgazdagságot.

Tandi Lajos

Az ápolónők képzéséről

Nemzetközi konferencia kezdődött szerdán Dobogókőn a Nimród-szállóban az európai országok Vöröskereszt-szervezetei képviselőinek részvételével. A két-napos tanácskozáson 15 ország küldöttét vitatták meg a Vöröskereszt és az önkéntes ápolónők-képzés kapcsolatát.

A konferencia első napján előadások hangzottak el az önkéntes, illetve a hivatásos

ápolónők képzésének tapasztalatairól az egyes országokban. Az egészségvédelemben egyre nagyobb az önkéntes ápolónők szerepe. A házi betegápolásban, a szociális gondozásban, a környezetvédelemben, az anya- és gyermekgondozásban és az egészségügyi felvilágosításban csakúgy, mint az elsősegélynyújtásban segítségük nélkülözhetetlen. (MTI)

Nemzetközi konferencia

Tegnap, szerdán Szegeden, az MTA Biológiai Központjában megkezdte munkáját a IX. Magyar Elektronmikroszkópos és Mikroanalízis Konferencia. A szombatig tartó rendezvénysorozat szervezője a Mérés- és Automatizálási Tudományos Egyesület elektronmikroszkópos szakosztálya, az MTA Szegedi Biológiai Központja és a MAHET Híszókémiai Szekciójának. A négy-napos konferencián mintegy 150 hazai és ötven külföldi kutató vesz részt — a Szovjetunióból 25 szakember érkezett Szegedre. A plenáris üléseken, a szekciókban és a poszterbemutatókon több mint száz előadás hangzik el.

A tegnapi megnyitón-

nepségen dr. Guba Ferenc egyetemi tanár, az elektronmikroszkópos szakosztály elnöke mondott megnyitót. Főszóltat V. Ditzler szovjet akadémikus is. A nyitóelőadást dr. Csordás Tóth Anna tartotta a nagyfelbontású elektronmikroszkópia lényege és alkalmazása a biológia és ásványok területén.

A kétvétenként megrendezésre kerülő konferencián korábban csak elektronmikroszkópos témakör szerepelt, az utóbbi időben kiemelt hangsúlyt kaptak a mikroanalízissel foglalkozó előadások. A tanácskozás célja: megismertetni a szakembereket az elmúlt két év új tudományos eredményeivel, a legkorszerűbb módszerekkel.